

Доц. дфн Ана Стойкова
Институт за литература към БАН

СТАНОВИЩЕ

за присъждане на научното звание „доцент“

на гл. ас. д-р Мая Василиева Иванова

в конкурс, обявен от Кирило-Методиевския научен център при БАН

Д-р Мая Иванова се занимава с проблемите на старата българска литература повече от двадесет години – отначало като редовна докторантка в Кирило-Методиевския научен център, а по-късно като научен сътрудник III и II степен и главен асистент в КМНЦ и като хоноруван и редовен асистент в Пловдивския университет „Паисий Хилендарски“. През тези години тя се разви като амбициозен, трудолюбив и компетентен изследовател в няколко области – кирилометодиевистиката в многобройните ѝ аспекти, изследването на ораторски и агиографски произведения с оглед на поетиката и текстологията им, славянската агиология, архивистиката и историята на науката. Публикациите, които тя представя – 18 студии и статии (четири от които в съавторство), поместени в престижни български и чуждестранни периодични издания и тематични сборници, показват различни страни на изследваната проблематика, като понякога представят опит за теоретично осмисляне на явленията и предлагат задълбочен поглед върху тях. Приложените рецензии и персоналии, както и научно-приложните разработки, в които М. Иванова е участвала, взимам предвид, само доколкото допринасят за оформянето на цялостна представа за дейността ѝ.

Една от най-интересните и винаги актуални в палеославистиката теми, на които Мая Иванова е посветила свои изследвания, е свързана с различни проблеми на Пространното житие на Кирил (ПЖК). Би могло да се помисли, че в своята задълбочена, широкообхватна, прецизно изработена дисертация върху него тя е изчерпала темата, но се оказва, че има още множество частни въпроси, които са привлекли вниманието ѝ – символната роля на числата, използвани в текста, синонимната употреба на някои етноними, мястото на тази забележителна творба в

научните интереси на възрожденския книжовен деец Неофит Рилски. Особено приносна е обширната студия на Мая Иванова, посветена на кирилските фрагменти от ПЖК. След като се спира на важния въпрос за термините, с които в литературата се означават те, тя анализира около 40 такива извлечения и прави интересни наблюдения върху начина на подбор на текстовете, които се ексцерпират от пълните преписи на Житието. Според нея това са онези части от текста, които в пълните преписи са били тематично рубрикирани, макар че е трудно да се установи хронологията на двата процеса – рубрикиране и ексцерпиране, защото свидетелите са от един и същ времеви диапазон. Много интересни са и заключенията на авторката за типологизацията на фрагментите и за включването им в нови компилации, при което те са били подлагани на обработка, за да бъдат адаптирани към новия контекст. Много ценен е археографският списък на всички фрагменти, който ще бъде използван при всички бъдещи проучвания, свързани с тях. Към тази тематична група публикации на Мая Иванова бих прибавила статията ѝ върху общите поучения на Климент Охридски. Свързана също с литературен материал от старобългарската епоха, тази разработка съдържа нов поглед върху структурата и поетиката на три катехитично-наравоучителни творби на Климент и хвърля светлина върху въпроса за връзката на стила и функционалността в риторичното му творчество.

Към друг кръг от публикации с кирило-методиевската проблематика могат да се отнесат три статии с археографски характер, в които се дава информация за ценната сбирка № 5 от Научния архив на БАН, където, наред с хиляди други, се пазат микрофилми и фотокопия от ръкописи с преписи на ценни произведения от най-ранния етап от развитието на старобългарската литература; тук са представени и методологическите проблеми, свързани с описанието и дигитализацията на тези материали. Трябва да се посочи приносния характер на непретенциозно озаглавената статия „Кратка хроника на кирилометодиевистиката в България“, представяща в сбит вид историята на институциите, личностите, изданията и перспективите за развитието на тази научна дисциплина у нас. Характер на обстоен преглед има още една друга публикация, в която са анализирани езиковите

практики за употреба на терминология, свързана с кирило-методиевските изследвания.

Съвсем различна насока в научните занимания на Мая Иванова са нейните проучвания върху славянската агиология, включващи различни аспекти в почитането на светците в българската културна и литературна традиция. Докато в статиите за Михаил Воин и за софийските мъченици от XVI в. тя анализира от литературно-теоретична гледна точка свързаните с тях агиографски произведения и стига до интересни заключения за начина на изграждане на образите и за особеностите на повествованието в тях, то публикациите за Терапонт Софийски и за мощите на св. Трифон са посветени на разпространението на култа им и на спецификата на тяхното почитане в България. Особено място със своята теоретична богословско-литературна интерпретация заема изследването на Мая Иванова за дара на лечителството като специфична проява на божественото у светеца-анахорет.

В две от последните си работи (написани в съавторство) авторката обръща поглед към нова проблематика, този път посветена на връзката между Библията и устното народно творчество. Въз основа за значителен фолклорен материал и на широк културологичен фон в тези проучвания са анализирани библейските – старозаветни и новозаветни – мотиви и мотивите, свързани с безплътните сили, в българските народни песни.

Като имам предвид научните приноси на д-р Мая Иванова, разнообразните изследователски полета, в които е насочена работата ѝ, добрата ѝ подготовка в областта на старобългарската литература и култура, натрупания от нея значителен опит в работата с ръкописи, смятам, че тя има качествата на хабилитиран изследовател, и мога да препоръчам на уважаемото Научно жури тя да бъде избрана за доцент по професионално направление *2.1. Филология* в Кирило-Методиевския научен център при БАН.

22 юни 2018 г.

